

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

К.В. Наконечна, *кандидат економічних наук*
Національний університет біоресурсів і природокористування

Висвітлено напрями стратегічного планування розвитку регіонів. Досліджено сутність і проблеми стратегічного розвитку регіонів України на сучасному етапі.

Актуальність дослідження. Сучасний світ характеризується швидким розвитком технологій, глобальною і регіональною організацією виробництва, погіршенням екології, зміною клімату і, як результат, дедалі більшою конкуренцією за ресурси загалом та інвестиції, зокрема. В цій ситуації розвинені країни світу використовують стратегічне планування розвитку регіонів як інструмент, що допомагає підвищити ефективність реагування на зміни і адаптувати місцеву політику розвитку до цих динамічних умов. Стратегічне планування сприяє формуванню узгоджених поглядів, виробленню бачення гармонійного соціально-економічного розвитку відповідної території, оптимальному використанню обмежених ресурсів регіону та слугує інструментом для діалогу влади з представниками інших секторів територіальної громади.

На сучасному етапі ринкових реформ розвиток регіонів України зіткнувся з низкою об'єктивних і суб'єктивних чин-

ників, що зумовили його розбалансований, асиметричний та диспропорційний характер.

Тактичні прорахунки регіонального розвитку України (у короткостроковому та середньостроковому періодах) обумовлені переважно відсутністю чітко означених, науково обґрунтованих економічних і соціальних стратегічних пріоритетів, неврахуванням особливостей довгострокових тенденцій регіонального розвитку, що формуються та діють на посткризовому етапі модернізації економіки.

Метою статті є аналіз особливостей і проблем впровадження стратегічного планування розвитку регіонів України на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. Стратегічне планування, як інструмент прогнозування та підготування регіону до майбутнього, трактується досить широко: як інтеграційний процес напрацювання та прийняття рішень певного типу; формулювання цілей і визначення

шляхів їх досягнення; забезпечення готовності суб'єктів регіону до конкурентної боротьби в умовах глобалізації економіки та суспільного життя тощо. Стратегічне планування – це процес, завдяки якому здійснюються: регулярне розроблення та коригування системи формалізованих планів; перегляд формування переліку та змісту заходів щодо їх виконання на основі безперервного контролю та оцінки змін, які відбуваються зовні та всередині регіону [1].

Стратегічне планування регіонального розвитку в Україні було запроваджене Законом "Про стимулювання розвитку регіонів" від 8.09.2005 р. № 2850-ІУ. З цією метою розроблено Державну стратегію регіонального розвитку України на період до 2015 р., де визначено ключові проблеми розвитку регіонів:

- 1) низькі інвестиційна привабливість та інноваційна активність;
- 2) нерозвинена виробнича та соціальна інфраструктура;
- 3) зростання регіональних диспропорцій у сфері соціально-економічного розвитку регіонів;
- 4) слабкі міжрегіональні зв'язки;
- 5) нераціональне використання людського потенціалу.

Вирішити комплекс цих проблем передбачалося виконанням чотирьох стратегічних завдань:

- 1) підвищенням конкурентоспроможності регіонів та зміцненням їх ресурсного потенціалу;
- 2) розвитком людських ресурсів;
- 3) розвитком міжрегіональної співпраці;
- 4) створенням інституційних умов для розвитку регіонів.

Ці пріоритети було визнано домінуючими у більшості регіональних стратегічних планів соціально-економічного розвитку до 2015 р., прийнятих майже в усіх регіонах України. Водночас, зат-

верджені регіональні стратегії орієнтувалися на умови розвитку, притаманні докризовому періоду, – зростаючий попит світових ринків на сировину та напівфабрикати, екстенсивний характер регіонального економічного зростання та витратний підхід до використання на місцях наявного ресурсного потенціалу [3].

Згідно із законодавством стратегії розвитку регіонів, узгодження з положеннями Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 р., є підставою для укладання Угоди щодо регіонального розвитку. Основою укладання таких угод є обов'язкове узгодження державних і регіональних інтересів щодо розвитку територій та концентрація і спрямування обмежених ресурсів на пріоритетні проекти розвитку. Це передбачає взаємну відповідальність центральних і місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування за реалізацію спільних заходів у сфері регіонального та місцевого розвитку. В цілому укладання угод є напрямом стратегічного планування, спрямованого на забезпечення стабільності у відносинах між центральною і регіональною владою [2].

На сучасному етапі такі угоди було укладено з Донецькою, Львівською, Волинською, Вінницькою, Івано-Франківською та Херсонською областями. Слід зазначити, що чинні угоди спрямовано, передусім, на вирішення короткотрочових та середньотрочових локальних соціально-економічних проблем регіонів і мають у цілому недостатню орієнтованість на довгострокову перспективу.

Угода, як інструмент державного управління регіональним розвитком, застосовується з метою узгодження державних і регіональних інтересів щодо розвитку території, концентрації та спрямування обмежених ресурсів на пріоритетні проекти розвитку тощо.

Практика розробки стратегій розвитку регіонів, укладання та реалізації угод щодо регіонального розвитку висвітлила вказані нижче особливості та проблеми.

1. Недоліки процесів стратегічного планування розвитку регіонів, зокрема:

– відсутність у деяких регіонах затверджених стратегій розвитку до 2015 р. (Дніпропетровська, Харківська області);

– надмірну формалізацію процедур розробки і затвердження стратегій. Шаблонне використання розробниками стратегій відповідних Методичних рекомендацій Міністерства економіки України хоча і спрощує перебіг бюрократичних процедур та підвищує шанси регіону на позитивне вирішення питання про укладання угоди, але водночас залишає поза увагою значну частину важливих проблем місцевого розвитку тієї чи іншої території;

– декларативний характер більшості стратегій розвитку регіонів. У процесі розроблення та прийняття стратегії розвитку відповідного регіону до 2015 р., переважно рішеннями обласних державних адміністрацій, її зміст визначається як обов'язковий до виконання, однак часто він далекий від реальних потреб місцевого розвитку та можливостей його ресурсного забезпечення [6].

2. Наявність конфліктів між обласними державними адміністраціями, обласними радами та групами впливу на рівні регіону, а також різні бачення пріоритетів розвитку регіону, що є суттєвою перешкодою до своєчасної підготовки відповідних регіональних стратегій. Так, ряд областей, наприклад, Херсонська, Житомирська, Луганська, Запорізька та Тернопільська затвердили стратегії розвитку до 2015 р. лише у 2008 р., а між тим Постанова Кабінету Міністрів від 21.07.2006 р. № 1001 зобов'язала всі регіони подати проекти стратегій на затвердження обласних рад у 3-місячний тер-

мін. Частково з причин наявності зазначених конфліктів досі не затверджено стратегії розвитку Дніпропетровської та Харківської областей.

3. Інертність центральних органів виконавчої влади щодо підготовки та укладання угод, тривалість процедур їх розробки та укладання і залежність цих процедур від політичної кон'юнктури [7].

4. Пріоритет щодо укладання угод для регіонів з високим та середнім рівнем розвитку, в т. ч. через порівняно менший обсяг необхідного фінансування проектів в рамках угоди та можливість залучення місцевого капіталу. Натомість, досі не укладено угоди щодо розвитку регіонів, які найбільше потребують застосування ефективних механізмів та інструментів стимулювання соціально-економічного розвитку, мають відсталу інфраструктуру, несприятливе життєве середовище з ознаками депресивності.

5. Переважне спрямування укладених угод на вирішення проблем у сфері житлово-комунального господарства, інженерних мереж і локальної інфраструктури, а також значна увага до інфраструктурних проектів національного масштабу, наприклад, пов'язаних з підготовкою і проведенням фінальної частини Євро-2012 [5].

6. Різна структура джерел фінансування укладених угод. Різняться частка участі держави, а також пропорції інших двох джерел фінансування угод – фінансування з місцевих бюджетів та інших джерел фінансування проектів. Такі структурні пропорції пов'язані і з галузевим спрямуванням проектів, і з наявністю потужного приватного капіталу, що потенційно може залучатися до фінансування проектів у рамках угоди.

Висновки

Через світову фінансово-економічну кризу 2008–2009 рр. перед регіонами постала необхідність внесення коректив

у процес стратегічного планування регіонального розвитку. В посткризовий період на перше місце виходить проблема визначення стратегічних пріоритетів та напрямів розвитку регіону з урахуванням потенціалу внутрішнього ринку та максимізації використання переваг між-регіонального та міжнародного співробітництва регіонів; пошук "точок зрос-

тання" на регіональному рівні та дієвих інструментів їх розкриття та стимулювання.

У цілому, попри значний потенціал угод щодо реалізації проектів на регіональному рівні, вони не стали основним інструментом політики розвитку регіонів, як це визначено Державною стратегією регіонального розвитку.

Література

1. Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості. Збірник матеріалів "круглого столу" / за ред. С. О. Білої. – К.: НІСД, 2011. – 88 с.
2. Розроблення та впровадження стратегічного плану розвитку регіону: Практичний посібник / Боврон Б., Вігода А., Девідсон Г. та ін. / За ред. Санжаровського І. – К.: Вид-во К.І.С., 2008. – 214 с.
3. Ісаченко Д.А. Практика стратегічного планування розвитку регіонів // Регіональна економіка. – 2009. – №4. – С. 24–32.
4. Ляшенко В.И. Регулирование развития экономических систем. – Донецк: ДонНТУ, 2005. – 668 с.
5. Пепа Т.В. Регіональна динаміка і трансформація економічного простору України – Черкаси: Брама-Україна, 2010. – 440 с.
6. Прокопа І., Шепотько Л. Депресивність аграрних територій: український вимір // Економіка України. – 2011. – №7. – С. 59–66.
7. Сторонянська І. Бюджетна політика в умовах формування моделі конвергентного регіонального розвитку в Україні // Економіка України. – 2010. – №3. – С. 43–52.

АННОТАЦІЯ

Наконечная К.В. Особенности внедрения стратегического планирования развития регионов на современном этапе // Биоресурсы и природопользование. – 2013. – 5, № 1–2. – С. 120–123.

Показаны направления стратегического планирования развития регионов. Изучены особенности и проблемы стратегического развития регионов Украины на современном этапе.

SUMMARY

K. Nakonechna. Features of strategic planning's implementation of regions' development at modern stage // Biological Resources and Nature Management. – 2013. – 5, № 1–2. – P. 120–123.

The directions of strategic planning of regions development are researched. The features and problems of strategic planning of regions development at modern stage are analyzed.